

Додаток 2
до Уніфікованого клінічного
протоколу первинної та вторинної
(спеціалізованої) медичної
допомоги «Бронхіальна астма у
дітей»
(пункт 3.1 розділу III)

Оцінка контролю БА

А. Симптоми астми контролю		Рівень контролю симптомів		
За останні 4 тижні пацієнти мають:		Хороший контроль	Частковий контроль	Неконтрольований
Денні симптоми більше 2 разів	Так Ні	жодного	1-2 із перерахованих	3-4 із перерахованих
Нічні пробудження із-за астми	Так Ні			
Потреба в КДБА Більше 2 разів на тиждень	Так Ні			
Обмеження активності із-за астми	Так Ні			
В. Фактори ризику для несприятливих наслідків бронхіальної астми				
1 Оцінка факторів ризику при постановці діагнозу та періодично, особливо у пацієнтів з частими загостреннями				
2 Вимірювання ОФВ ₁ на початку лікування, після 3-6 місяців прийому контролюючої терапії до покращення функції легень, з подальшою поточною оцінкою ризиків.				

<p>Потенційно змінні незалежні фактори ризику розвитку загострень Неконтролюючі симптоми астми Надмірне використання КДБА (1 інгалятора на місяць) Неадекватна терапія ІКС: не призначення ІКС, низька прихильність до терапії, некоректна техніка інгаляції Низький ОФВ₁, особливо якщо 60 % від повинних Значні психологічні та соціально-економічні проблеми Впливи: паління, вплив алергену при сенсibiliзації Супутні: ожиріння, риносинусити, підтверджена харчова алергія Еозинофілія в мокроті або крові Вагітність</p> <p>Інші важливі незалежні фактори ризику загострень: Хворі, які були інкубовані або знаходяться у відділенні інтенсивної терапії із-за астми) ≥ 1 тяжкого загострення за останні 12 місяців</p>	<p>Наявність 1 або більше з цих факторів підвищує ризик загострень, навіть якщо симптоми добре контролюються</p>
<p>Фактори ризику розвитку фіксованої бронхообструкції Відсутність ІКС терапії Вплив тютюнового диму, хімічних речовин, професійних шкідливостей Низька початкова ОФВ₁, хронічна гіперсекреція слизу, еозинофілія в мокроті або крові</p>	
<p>Фактори ризику розвитку побічних ефектів медикаментозної терапії Системні: часті прийоми оральних ГКС, довгострокові високі дози ІКС, прийом інгібіторів P450</p>	
<p>Місцеві: високі дози або сильнодіючі ІКС, погана техніка інгаляції</p>	

Методи контролю: рекомендованим інструментом для оцінки і моніторингу за астма – контролем є: Астма - Контроль - Тест (додаток 3).

За періодом захворювання:

період загострення: прогресуюче зростання ядухи, кашлю, свистячих хрипів, відчуття стискання в грудній клітці або будь-якої комбінації перерахованих симптомів (**легке, середньої важкості, важке і загострення загрозливе для життя**);

контроль - відсутність проявів хвороби на фоні базисного лікування («медикаментозна ремісія»);

ремісія - повна відсутність симптомів хвороби на фоні відміни базисної протизапальної терапії.

Критерії важкості загострень БА

Показник	Легке загострення	Загострення середньої важкості	Важке загострення	Загрозливе для життя
Задишка	При ходьбі	При розмові, труднощі при годуванні, сидить	Є у спокої, відмовляється їсти, сидить нахилившись уперед	Ризик припинення дихання
Мова	Речення	Окремі фрази	Окремі слова	Не розмовляє
Поведінка дитини	Може бути збудженим	Частіше збуджений	Збуджений	Загальмований або в стані сплутаної свідомості
Частота дихання*	Збільшена до 30 % від вікових норм	Збільшена до 30 % від вікових норм	Збільшена більше ніж 30 % від вікових норм	Парадоксальне дихання
Участь в акті дихання допоміжної мускулатури	Немає	Є	Значно виражене	Парадоксальні рухи грудної клітини та черевної стінки
Свистячі дистанційні хрипи	Немає	Помірні	Гучні	Відсутні («німі легені»)
Частота серцевих скорочень**	Нормальна	Збільшена на 20-30 % від належних вікових величин	Збільшена більш ніж на 30 % від належних вікових величин	Брадикардія

Показник	Легке загострення	Загострення середньої важкості	Важке загострення	Загрозливе для життя
ПОШВ після застосування бета 2 - агоніста	>80%	60-80 %	< 60 %	Труднощі при вимірюванні
PaO ₂ (при диханні повітрям)	Норма, не має потреби вимірювати	>60 мм рт ст	< 60 мм рт ст. можливий ціаноз	<60 мм рт ст.
PaCO ₂ (при диханні повітрям)	<45 мм рт ст	<45 мм рт ст	>45 мм рт ст	>45 мм рт ст.
SaO ₂ (при диханні повітрям)	> 95 %	91-95 %	< 90 %	<90 %
Парадоксальний пульс***	Немає <10 мм рт. ст	Може бути 10-25 мм рт. ст.	Часто присутній 25 мм рт. ст. - діти старшого віку; 20-40 мм рт. ст. – діти раннього віку	Відсутність свідчить про втому дихальних м'язів

Примітка: Важкість загострень характеризується наявністю декількох ознак, але не обов'язково усіх.

* Нормальна частота дихання у дітей після просинання

Вік - частота дихання

Менше 2 місяців - менше 60 на хвилину;

2-12 місяців - менше 50 на хвилину;.

1-5 років - менше 40 на хвилину;

6-8 років - менше 30 на хвилину.

** Нормальна частота серцевих скорочень у дітей

Вік - частота серцевих скорочень

2-12 місяців - менше 160 на хвилину;

1-2 роки - менше 120 на хвилину;

2-8 років менше 110 на хвилину.

*** Парадоксальний пульс – зниження систолічного артеріального тиску (АТ) під час нормального вдиху більше, ніж 10 мм.рт.ст. порівняно із здоровими однолітками. Цей феномен типовий для обструктивних захворювань дихальних шляхів і тампонади серця. У здорових людей систолічний АТ при нормальному вдиху може знижуватися на величину до 10 мм рт.ст.

SaO₂ (Сатурація O₂) – насичення крові киснем.

контроль - усунення проявів захворювання на фоні базисної терапії БА, згідно з визначенням рівня контролю (при первинній діагностиці рівень контролю не вказується);

період ремісії - повне усунення симптомів захворювання на фоні відміни базисної терапії.

Ускладнення захворювання (вказати за наявності):

легеневе серце (гостре, підгостре, хронічне);

хронічна емфізема легень;

пневмосклероз;

сегментарний або полісегментарний ателектаз легень;

інтерстиціальна, медіастінальна або підшкірна емфізема;

спонтанний пневмоторакс;

неврологічні ускладнення (беталепсія - епізоди короткочасної втрати свідомості на висоті кашлю або нападу при важкій астмі; судомний синдром, гіпоксична кома);

ендокринні розлади (затримка і відставання фізичного та статевого розвитку) при гормонозалежній астмі, при тривалій системній терапії ГКС - синдром Іценка-Кушинга, трофічні порушення, міопатичний синдром, остеопороз, осалгії, стероїдний діабет тощо).
